

ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНИХ МОВ

Дембровська Х.

Науковий керівник – доц. Бойко М.М.

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ НА УРОКАХ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ В СУЧАСНІЙ ШКОЛІ

Скажи мені, і я забуду.

Навчи мене, і я запам'ятаю.

Залучи мене, і я навчуся.

Бенджамін Франклін.

Вивчення іноземної мови в умовах впровадження нової парадигми навчання важко уявити без використання інтерактивних моделей. Інтерактивна взаємодія на уроках іноземної мови сприяє співробітництву, дає можливість реалізувати особистісно-орієнтований підхід. Сучасна система навчання вимагає від учителя охоплення великого обсягу інформації й орієнтована на рівні мислительної діяльності «знання» та «розуміння». Це спонукає педагога до використання елементів пасивного навчання. У середньовіччі використання пасивних методів було виправдано. Вчитель мав можливість передати весь обсяг відомої на той час інформації з будь-якого предмету своєму учню. Сьогодні ситуація кардинально змінилася. Неможливо одній людині знати все навіть у вузькій галузі знань. До того ж, численні факти добре запам'ятовують комп'ютери, учні ж повинні мати інші навички: думати, розуміти суть речей, осмислювати ідеї і на основі цього вміти знайти потрібну інформацію, аналізувати її, застосовувати в конкретних умовах, висловлювати свої міркування. Для досягнення максимальної ефективності на сучасному уроці іноземної мови вчитель повинен старанно спланувати свою роботу; відібрати такі вправи, які б дали учням «ключ» до засвоєння навчальної програми, цьому сприяють інтерактивні технології.

Аналіз останніх досліджень. Аналіз науково-педагогічної літератури свідчить про те, що інтерактивні технології розглядаються у контексті особистісно-орієнтованих технологій. Проблеми їх використання на уроці німецької мови в сучасній школі та ролі у розвитку творчого потенціалу, креативного мислення, як вчителя так і учня, присвячені роботи К.О. Баханова, О.Л. Глотова, К.Ф. Нор, О.М. Пехоти, Л.В. Пироженко, О.І. Пометун, Г.П. П'ятакової, Г.А. Цукерман, О.Г. Ярошенко, В. А. Артемова, І. Л. Біма, О. І. Вишневецького, Л. В. Калініної та ін.

Мета статті полягає у виявленні специфіки інтерактивних технологій та їх використання на уроках німецької мови.

Виклад основного матеріалу. Еволюційний розвиток інтерактивної технології розпочався з «Сократівської бесіди», яка передбачає ведення діалогу, шляхом навідних запитань, завдяки яким знаходили «істину». В основу групової роботи покладено дослідження Ж.-Ж. Руссо, Й. Песталоцці. На сучасному етапі розвитку освіти інтерактивне навчання розглядають як навчання, яке побудоване на взаємодії того, хто навчається, з навчальним середовищем, яке є сферою досвіду. Найбільш результативними є технології, спрямовані на створення суб'єкт-суб'єктних відносин між вчителем і учнями, залучення їх до активної комунікативної взаємодії, встановлення атмосфери взаємоповаги, довіри та відповідальності.

У процесі навчання найбільш доцільно використовувати ті методи, які здатні викликати в учнів мотивацію до творчої та продуктивної праці. Вони потребують напруженої розумової роботи дитини і її власної активної участі в цьому процесі. Пояснення й демонстрація самі по собі, ніколи не дадуть справжніх, стійких знань, цього можна досягнути лише за допомогою інтерактивного навчання.

Інтерактивне навчання спрямоване на створення таких умов, за яких учень зміг би максимально проявити свій потенціал. В інтерактивній моделі навчання учень і вчитель є

рівноправними, рівнозначними суб'єктами навчального процесу. Організація інтерактивного навчання передбачає моделювання життєвих ситуацій, використання рольових ігор, спільне розв'язання проблем на основі аналізу обставин та ситуацій. Воно ефективно сприяє формуванню навичок і вмінь, створенню атмосфери співробітництва, взаємодії.

Інтерактивне навчання допомагає учням активно працювати на уроці, стимулює активність, розвиває уяву та творче мислення, сприяє взаємодії учнів між собою та вчителем. При такому навчанні вчитель не постає перед учнями не як контролер, а як «компас», який завжди допоможе зорієнтувати та спрямувати увагу в потрібне русло.

Щоб викликати мотивацію в учня до вивчення іноземної мови, необхідні нові методи і прийоми навчання. Однією з таких технологій і є технологія колективного способу навчання (КСВ) в парах змінного складу. Система методичних прийомів роботи в парах змінного складу відноситься до відкритих систем, тобто можна створювати свої спеціальні прийоми. Найефективнішою при вивченні іноземної мови є парна і групова робота. Групові методи найдоцільніше використовувати на етапі практичного закріплення вивченого матеріалу. Подавши нову, наприклад, граматичну тему «Вживання умовного способу» вчитель може запропонувати учням об'єднатися у пари для того, щоб виконати поставлені завдання. Парна робота вимагає обміну думками і дозволяє швидко виконати вправи, оскільки в звичайних умовах на них затрачається багато часу. До цих вправ можна віднести обговорення тексту із граматичним явищем, аналіз особливостей вживання умовного способу в німецькій мові тощо. Після цього один з партнерів доповідає перед класом про результати. Така робота сприяє розвитку навичок спілкування, вміння висловлюватись, переконувати й вести дискусію, критично мислити, що є дуже корисним для вивчення та розуміння німецької мови. А також допомагає «сильнішим» учням підтримувати та допомагати «слабшим». Діяльність учнів у ротаційній (змінюваній) трійці є подібною до роботи в парах. Цей варіант кооперативного навчання сприяє активному, ґрунтовному аналізу та обговоренню нового матеріалу з метою його осмислення, закріплення та засвоєння.

Робота в групах передбачає синхронну розмову кількох груп, у складі 3 – 5 учнів. Це складна форма роботи, тому її можна рекомендувати для застосування лише в добре підготовлених класах. У кожній, групі призначається лідер з числа учнів, які краще володіють мовою. Групи розміщуються, у різних кінцях кімнати. Предмет розмови є фронтальним – один для всіх. Інструкція до вправи містить два різних погляди на предмет, наприклад: «Учні А, Б, В вважають, що чергову екскурсію доцільно провести наступної неділі. Вони намагаються обґрунтувати свою думку. Учні Г, Д і Е вважають, що її доцільно організувати наступної суботи і також готують свої аргументи». Для організації групового діалогу вчитель складає відповідний текст розмови (прогнозує її перебіг) з таким розрахунком, щоб кожний учасник взяв у ньому участь 2 – 3 рази. Даний вид роботи активно використовується вчителями у старшій школі при вивченні нових лексико-граматичних тем на основі вже наявної бази знань.

Робота в групах є дуже перспективною, оскільки в ній кожен з учасників, не втрачає свого статусу активно діючої особистості, намагається зайняти в групі позицію, що відповідає його можливостям – знанням, умінням, здібностям, мисленню, вольовим якостям тощо. Якщо індивідуально-масове тренування формує вміння лише самостійно домагатись мети, то робота в групах передбачає опору на взаємодопомогу. Роботу в групах доцільно використовувати при вивченні таких тем: «Шкільне життя», «Засоби масової інформації», «Стиль життя» (8 клас); «Кіно і театр», «Спорт» (7 клас); «Подорожі» (6 клас).

Технології ситуативного моделювання – це побудова навчального процесу за допомогою включення учнів у гру. Ігрова модель навчання покликана реалізувати комплекс цілей: надати учням можливість самовизначитися; розвинути творчу уяву; навичок співробітництва в соціальному аспекті; вміння висловлювати свої думки, забезпечити контроль над своїми емоціями. Основна функція гри на уроці – бути засобом навчання, розвитку і виховання. Гра передбачає чітко виражену навчальну функцію, крім того вона має бути змістовною, відкривати поле для розвитку мислення, кмітливості, уяви, наполегливості, добрих почуттів тощо, а також формувати прагнення дитини до ініціативи, до розв'язання проблем з допомогою іноземної мови. Учасники навчального процесу, за ігровою моделлю, перебувають в інших умовах, ніж у традиційному навчанні. Учніма надається максимальна свобода інтелектуальної діяльності, яка обмежується лише означуваними правилами гри. Школярі самі обирають власну

роль у грі, висуваючи припущення про ймовірний розвиток подій, створюють проблемну ситуацію, шукають шляхи її розв'язання, беручи на себе відповідальність за прийняте рішення. Вчитель в ігровій моделі виступає як: інструктор, суддя, тренер, головуючий, ведучий. Арсенал інтерактивних ігор досить великий, але найбільш поширений з них є моделюючий: стимуляційні або імітаційні ігри, розігрування ситуацій за ролями («рольова гра»).

Ігри бувають чисто мовознавчими, тобто такими, що сприяють запам'ятовуванню мовного матеріалу; вони можуть забезпечувати формування навичок оперування мовним матеріалом і так званої мовленнєвої діяльності; нарешті, ігри служать засобом засвоєння комунікативного мовлення. У практиці навчання найширшого застосування набули ігри першої та третьої груп.

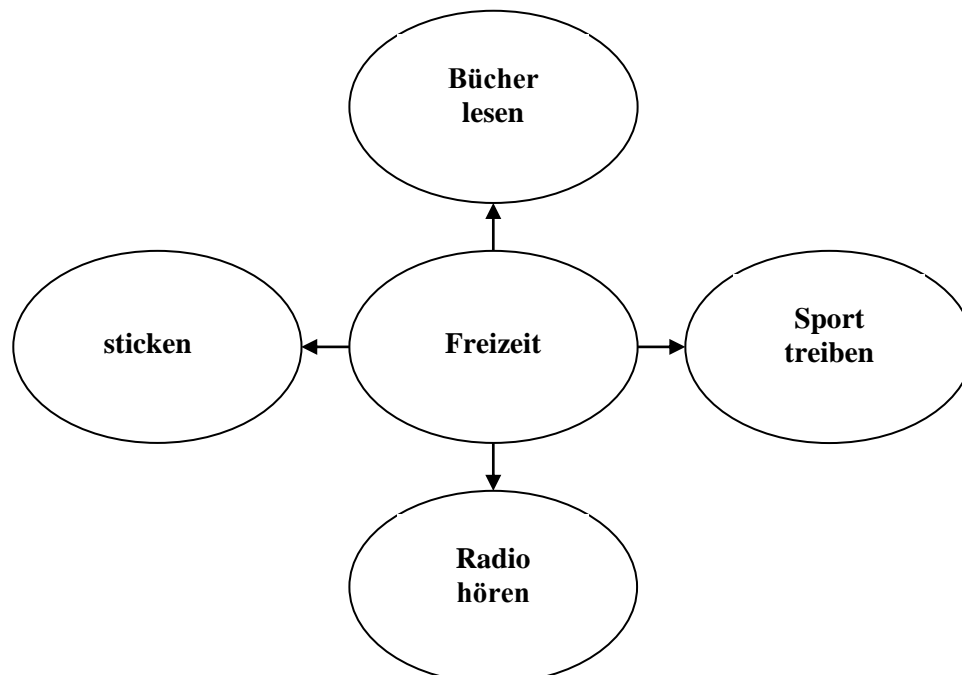
Перша група (мовознавчі ігри) спрямована на засвоєння мовного матеріалу, як правило, певної його частини. Оволодіння ним (запам'ятовування) стає умовою участі у грі і можливості виграшу. Це так зване непряме зацікавлення. Учень відчуває потребу засвоєння мовного матеріалу, бо це дає йому шанси самоствердитися. Такі ігри забезпечують лише засвоєння знань і, хоча вони зручні й легкі для застосування, часто використовувати не слід.

Друга група (умовно-комунікативні ігри) зорієнтована на виконання різноманітних операцій з мовленнєвим матеріалом («Побудуйте речення», «Поставте запитання» тощо). У центрі уваги тут не комунікативна функція висловлювань, а їх фонетична, лексична або граматична правильність.

Третя група (комунікативні ігри) має діяльнісний характер. Ці ігри не мають конкретного мовного спрямування і взагалі не є мовними іграми. Вони – просто ігри, для яких мовлення є лише засобом їх реалізації. У процесі застосування таких ігор помітно активізується мимовільна увага і пам'ять, формується, позитивне ставлення до мови як до засобу спілкування і досягнення певної мети.

Час для гри на уроці іноземної мови вибирається з урахуванням психологічної потреби – після масового тренування, в кінці уроку, в кінці тижня тощо. Вона, як правило, триває 5 – 8 хвилин. Доцільно використовувати гру, як засіб активізації пізнавальної діяльності учнів на уроках іноземних мов при вивченні таких тем: «Професії, види діяльності», «Захоплення», «Природа».

При вивченні німецької мови вдало використовувати такі інтерактивні методи, які допоможуть краще зрозуміти учням новий матеріал. Наприклад, метод «Асоціативний кущ», використовується вчителем тоді, коли обговорюється нова тема, учні згадують все, що знають з цієї проблеми. Наприклад, до теми Freizeit:

Приєм «Незакінчених речень» та «Мікрофон» можемо використовувати їх у поєднанні, це дасть можливість ґрунтовніше працювати над формою висловлення власних ідей, порівнювати їх з іншими. Робота за такою методикою дає учням змогу долати стереотипи,

вільніше висловлюватися щодо запропонованих тем, відпрацьовувати вміння говорити коротко, але по суті й переконливо. Допомагає подолати страх перед говорінням німецькою мовою та покращити комунікацію. На цьому етапі все сказане учнями не оцінюється, і це спонукає їх вільно висловлюватися. Використання цих методів допоможе учням ознайомитися із новою темою та, що найголовніше, зрозуміти, для чого вони вивчають ту чи іншу розмовну тему.

Для вивчення «Musik in unserem Leben» для 8 класу можна використати «Мозковий штурм», «Розігрування ситуації за ролями (рольові ігри)», «Незакінчені речення» та «Мікрофон». Темою першого уроку є «Musikinstrumente». На етапі вивчення нового матеріалу інтерактивні технології допоможуть активізувати новий лексичний матеріал з теми. Вдосконалити вміння учнів читати текст і знаходити необхідну інформацію. На цьому етапі «Робота в парах» допоможе швидше освоїти та вивчити нову, не відому, лексику. Спільна праця – це найкраще подолання мовних бар'єрів. Темою другого уроку є «Der Konzertbesuch». Завдяки «рольовим іграм» учні вдосконалюють навички вживання засвоєної на попередньому уроці лексики та вчать вести бесіду за темою. Вони зможуть розіграти невелику сценку, у яку залучать усіх учнів, також тут розвинуться навички усного (діалогічного) мовлення, логічне мислення та різні види пам'яті. На уроці-практикумі доцільно використовувати ті інтерактивні технології, які залучать весь клас та допоможуть кожному учневі взяти участь в уроці. Темою цього уроку може бути «Diese Musik mag ich sehr». Це допоможе учням вживати у мовленні нову лексику з теми, вдосконалювати навички говоріння, письма та розвивати мовну здогадку, творче мислення. На уроках перевірки знань, умінь та навичок інтерактивні технології допоможуть швидше опитати учнів та з'ясувати, що вони засвоїли, а що ні, на що потрібно більше сконцентрувати свою увагу.

Проте у використанні інтерактивних технологій є свої слабкі сторони. Зокрема:

1. Важливо налагодити взаємонавчання як постійно діючий механізм;
2. Вчителю важко контролювати процес навчання, а результат не завжди прогнозований;
3. За невдалого навчання необхідно перевчати учня та вчителя, що потребує додаткового часу.

Висновки. Проведений аналіз досліджень, щодо застосування інтерактивних технологій на уроках німецької мови, дає підстави стверджувати, що вони потребують більш детального та більш активного застосування. Це дасть змогу вчителю значно раціоналізувати та активізувати процес навчання. Також інтерактивні технології сприяють кращому засвоєнню та розумінню нового матеріалу учнем, активізують його розумові здібності та руйнують бар'єр, який постає перед ним при вивченні німецької мови. Інтерація розвиває у школярів самостійне та критичне мислення, вчить вміло володіти інформацією та здатність творчо та креативно мислити.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Артемов В. А. Психология обучения иностранными языкам: Учеб. Пособие. – М.: Просвещение, 1969. – 279 с.
2. Абрамов И. В. Игры на уроке немецкого языка // Иностранные языки в школе. – 2007. – №1. – с. 42–44.
3. Вишневецький О. І. Довідник вчителя іноземної мови. – К.: Радян. школа, 1979. – 144 с.
4. Іванова А. В. Використання інтерактивних технологій на уроках німецької мови // Іноземні мови в навчальних закладах. – 2005. – №1. – с. 46–50.
5. Рябищенкова А.П. Об интеграции различных видов деятельности на уроках иностранного языка в младших классах // Иностранные языки в школе. – 2004. – №5. – с. 70–73.
6. Шатилов С. Ф. Методика обучения немецкому языку в средней школе. – М.: Просвещение, 1986. – 222 с.

Заверуха М., Шкрибайло І.

Науковий керівник – доц. Бойко М.М.

НЕТРАДИЦІЙНІ УРОКИ ІНОЗЕМНИХ МОВ У СУЧАСНІЙ ШКОЛІ

Сьогодні відбувається становлення нової системи освіти, орієнтованої на входження в світовий освітній простір. Загальні тенденції розвитку освіти – це не тільки значне розширення сфери знань та вмінь школярів, підвищення їх культури чи максимальний розвиток здібностей, а також розвиток творчого потенціалу, індивідуальності, формування гуманістичної системи цінностей. Для цього процес навчання і методика проведення уроку повинні бути побудовані